

[*hlavička Greenpeace*]

Okresnímu státnímu zastupitelství Karviná
park Bedřicha Smetany 176/5
733 01 Karviná
datová schránka: *rpxaicy*

V Praze dne 3. června 2020

Věc: trestní oznámení pro podezření ze spáchání trestního činu šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti podle ust. § 153 odst. 1, 2 písm a) a b) trestního zákoníku

Oznamovatel: Greenpeace Česká republika, z.s., IČ 17049059, se sídlem Prvního pluku 143/12, 186 00 Praha 8

Osoby, proti kterým oznámení směřuje:

právnícká osoba OKD, a.s., IČ: 05979277, se sídlem Stonavská 2179, 735 06 Karviná – Doly (dále též jen OKD) a další fyzické osoby, které v rozhodovacích strukturách OKD mají kompetence a pravomoc rozhodnout, zda bude nebo nebude přerušeno dobývání uhlí

elektronicky: do datové schránky *rpxaicy*

I.

Vylíčení skutkového stavu

Dne 1. března 2020 se v České republice vyskytl první případ nákazy nemocí covid-19. Počet těchto případů stoupal, až byl dne 12. března 2020 vyhlášen vládou České republiky nouzový stav na přípustnou dobu jednoho měsíce. Tento nouzový stav byl posléze opakovaně prodloužen se souhlasem Poslanecké sněmovny až do 17. května 2020.

Ve druhé polovině března roku 2020 prudce stoupal počet nakažených a epidemiologická situace se rapidně zhoršovala. Bylo všeobecně známo, jakým způsobem dochází k přenosu nákazy, tedy společným pobytem osob v uzavřených prostorách s vyšší vlhkostí. Riziko při tom stoupá s větší fyzickou blízkostí těchto osob a dobou společného pobytu.

Dne 30. dubna 2020 obdržel krizový štáb OKD informaci, že v případě **dvou** zaměstnanců pracujících na dole Darkov byl diagnostikován covid-19 a patnáct zaměstnanců je v karanténě. OKD těžbu nijak **neomezilo**.

Dne 6. května 2020 obdržel krizový štáb OKD informaci, že na dole Darkov byla u **čtyř** zaměstnanců potvrzena nákaza covid-19. V karanténě bylo v té době doba třicet jedna zaměstnanců. U všech byl proveden test na přítomnost koronaviru SARS-CoV-2. U třiceti zaměstnanců byl výsledek testu negativní a jeden zaměstnanec na výsledek testu čekal. OKD těžbu nijak **neomezilo**, byť bylo zřejmé, že nákaza se šíří v důsledku provozu dolu.

Dne 11. května 2020 byl krizový štáb OKD informován, že byla u **pěti** zaměstnanců potvrzena nákaza covid-19; v karanténě bylo v té době doba čtyřicet zaměstnanců. OKD těžbu nijak **neomezilo**, byť bylo zřejmé, že nákaza se dále šíří v důsledku provozu dolu.

Dne 13. května 2020 byl krizový štáb informován že byla u **sedmi** zaměstnanců potvrzena nákaza covid-19. Všichni nakažení byli z lokality Darkov. V karanténě bylo v té době šedesát zaměstnanců. OKD těžbu nijak **neomezilo**, byť bylo zřejmé, že nákaza se dále šíří v důsledku provozu dolu.

Dne 15. května 2020 byl krizový štáb, že nakažených zaměstnanců je v současné době **jedenáct**, všichni z lokality Darkov. Počet lidí v karanténě se snížil na padesát jedna. Do zaměstnání se po druhém negativním testu vrátilo dvacet pět zaměstnanců. OKD těžbu nijak **neomezilo**, byť bylo zřejmé, že nákaza se stále nekontrolovatelně šíří v důsledku provozu dolu.

Dne 18. května 2020 začali hygienici ve spolupráci s OKD testovat na přítomnost koronaviru SARS-CoV-2 stovky zaměstnanců. Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje v Ostravě vydala dne 19. května 2020 tiskovou zprávu k výskytu onemocnění covid-19 u zaměstnanců OKD, a.s., důl Darkov.

Dne 20. května 2020 informovala krajská hygienická správa, že v souvislosti s šířením nákazy na dole Darkov je nakaženo covidem-19 **sto třináct** lidí a dalších šest jejich rodinných příslušníků, přičemž podle předpokladů hygienické správy měl počet nakažených rodinných příslušníků nadále v důsledku předchozích přenosů nákazy stoupat. OKD těžbu nijak **neomezilo**, byť bylo zřejmé, že nákaza se stále nekontrolovatelně a **exponenciálně** šíří v důsledku provozu dolu.

Dne 24. května 2020 informovala krajská hygienická správa, že v souvislosti s šířením nákazy na dole Darkov je nakaženo covidem-19 celkem **dvě stě dvanáct** lidí.

Dne 25. května 2020 oznámilo OKD, že byla zastavena těžba, ale práce v podzemí nicméně pokračují, a to tímto prohlášením: „*Vzhledem k množícím se spekulacím ohledně provozu a těžby v OKD a.s. a především na Dole Darkov, společnost prohlašuje, že na Dole Darkov těžba neprobíhá, to znamená, že v dobývacím prostoru daného*

dolu není dobýváno uhlí. Činnosti v podzemí realizované na tomto dole slouží pouze k zachování požadovaného bezpečného stavu z pohledu báňské legislativy a udržení dolu v takovém stavu v podzemí, aby nedošlo k nenávratným škodám. Zbývající lokality ČSA a ČSM pokračují ve svém provozu dle nastavených režimů, to znamená i s dobýváním uhlí.“ Informaci zveřejnilo OKD na svých webových stránkách.

V médiích se nicméně objevily zprávy, že horníci z Dolu Darkov si stěžují, že dál fárají, přičemž hornická činnost se neomezuje pouze na nutnou údržbu dolu, ale pokračují i ražby (tedy tunelování nových spojovacích chodeb), omezena byla pouze těžba uhlí. OKD odmítlo jejich tvrzení vyvrátit. Stejně tak není zřejmé, zda horníci z dolu Darkov, kteří jsou z pochopitelných důvodů potenciální nosiči nákazy, nefárají v dolech jiných. Podrobnosti jsou rozebrány například v této reportáži na serveru A2larm: **Nákaza v Dole Darkov vyvolala pozornost médií. OKD tvrdí, že v dole zajišťuje pouze technologické minimum, horníci ale oponují, že fárají dál. (29. května 2020)** zdroj: <https://a2larm.cz/2020/05/hornici-z-dolu-darkov-si-stezuji-ze-dal-faraji-okd-odmitlo-jejich-tvrzeni-vyvratit/>.

Teprve dne

Nyní je v souvislosti s šířením nákazy na dole Darkov nakaženo **387** lidí. Nákaza covid-19 je chorobou způsobující u oslabených a ohrožených osob mnohdy i smrt.

Z celého popisu skutkového stavu je zjevné, že epidemie se v příznivých podmínkách dolu (vlhko, teplo, uzavřené prostory, nucené větrání) šířila minimálně od počátku května, a to způsobem, ze kterého bylo zjevné, že zatím přijatá opatření šíření nákazy nijak nebrání. Situace byla vyhodnocována opakovaně a odpovědné osoby měly dostatek časového prostoru, aby dospěly mnohem dříve k závěru, že šíření nelze zastavit jinak, než skrze uzavření těžby a provozu dolu.

II.

Právní zhodnocení skutkového stavu

Platné právo stanoví, co jsou prvky kritické infrastruktury, které v případě výjimečných stavů mají zachovaný provoz, byť je spjat s vyššími riziky. I v tomto případě vyhlášení nouzového stavu následovalo vydání usnesení vlády č. 332 vyhlášené pod č. 140/2020 Sb., o přijetí krizového opatření, kterým se stanovil režim pracovníků kritické infrastruktury.

Toto usnesení se odkázalo na starší vymezení toho, kdo jsou pracovníci kritické infrastruktury, které bylo stanoveno nařízením vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury, ve znění pozdějších předpisů. Současně vymezilo režim práce těchto pracovníků, jehož podstatou byla maximální ochrana (jeden respirátor FFP2 na osm hodin), maximální prevence (zákaz cestování, případné oddělené ubytování, zákaz kontaktu s okolím a apod.).

Podstatou zařazení do kritické infrastruktury je tedy přípustný vyšší míra rizika a současně maximální ochrana v rámci daných možností.

Hornická činnost nespadá do vymezení kritické infrastruktury, a to ani formálně a ani materiálně. Provoz těžby v dole Darkov není klíčový pro akutní provoz energetiky. Většina z něj slouží pro průmyslové využití v podnicích, jejichž kontinuální výroba není pro udržení základní infrastruktury relevantní (železářny a ocelárny), z nichž mnohé navíc byly uzavřeny. Pro pořádek je třeba dodat, že mnohé méně rizikové a ekonomicky významnější provozy (jako třeba Škoda Mladá Boleslav) byly uzavřeny.

Za této nijak nepřivilegované situace platí obecná povinnost zaměstnavatele zajistit podle ust. § 1a odst.

1 písm. b) zákoníku práce „*uspokojivé a bezpečné podmínky pro výkon práce*“, význam tohoto ustanovení pak podtrhuje § 1a odst. 2 zákoníku práce: „*Zásady zvláštní zákonné ochrany postavení zaměstnance, uspokojivých a bezpečných pracovních podmínek pro výkon práce, spravedlivého odměňování zaměstnance, rovného zacházení se zaměstnanci a zákazu jejich diskriminace vyjadřují hodnoty, které chrání veřejný pořádek.“.*

Podle § 102 odst. 1 zákoníku práce pak platí, že: „*Zaměstnavatel je povinen vytvářet bezpečné a zdraví neobrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodné organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.“.*

Podle § 224 odst. 1 zákoníku práce pak platí, že „*Zaměstnavatelé jsou povinni vytvářet zaměstnancům pracovní podmínky, které umožňují bezpečný výkon práce, a v souladu se zvláštními právními předpisy zajišťovat pro zaměstnance pracovní lékařské služby“.*

V obecné rovině tedy platí, pro zaměstnavatele poměrně přísný režim zajištění bezpečnosti na pracovišti, který je jeho **právní povinností**.

S ohledem na průběh vývoje epidemie je zřejmé, že zaměstnavatel na tyto postupy buď zcela rezignoval, nebo je naplnil způsobem očividně nedostačujícím, a vystavoval své zaměstnance poměrně dlouhou dobu relativně vysokému riziku nákazy, ačkoliv věděl nejenom, to, že tato nákaza hrozí, ale i to, že se již šíří.

Podle ust. § 153 trestního zákoníku [*Šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti*] platí, že

„(1) Kdo z nedbalosti způsobí nebo zvýší nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci u lidí, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“.

Podle oznamovatele v důsledku nedbalosti spočívající ve vědomé rezignaci na stanovené právní povinnosti a obecně známé bezpečnostní standardy (nepřípustnost více lidí v uzavřených prostorách s vlhkým prostředím) došlo nejenom ke zvýšení nebezpečí, ale dokonce k samotnému rozšíření. Uvedená skutková podstata je totiž podstatou ohrožovací bez nezbytného následku. V nyní souzeném případě ovšem následek nastal a s ohledem na povahu věci je v příčinné souvislosti s postupem zaměstnavatele a klíčových pracovníků jeho vedení.

Nelze v této souvislosti pominout skutečnost, že práce v dolech, kde se všichni potí, jsou na sebe namačkaní, kde cirkuluje vlhký vzduch, ve kterém se nedá dýchat v roušce či respirátoru, je ideálním prostorem pro šíření covidu-19.

Zaměstnavatel v podstatě pouze z důvodů svého zisku protiprávně postupoval jako kdyby jeho podnik byl kritickou infrastrukturou, čímž vystavil své zaměstnance krajnímu riziku, ale současně jim neposkytl ochranu, kterou taková klasifikace vyžaduje, protože stanovení povinnosti nošení roušky či respirátoru není v podmínkách těžby a těžké fyzické práce fakticky možné a účinné.

Za této situace byla zaměstnavatel povinen provoz ukončit či omezit tak, aby k šíření nedocházelo. Heriocké vyslání neozbrojených vojáků proti ozbrojenému nepříteli má možná místo v některých klíčových momentech bojů na východní frontě za druhé světové války, ale do katalogu vytváření zisku soukromé společnosti, jejíž provoz nesouvisí s potřebou národního hospodářství a ani kritickou infrastrukturou, rozhodně v civilizované společnosti nepatří. Skutková podstata tohoto ohrožovacího tak deliktu byla nepochybně naplněna.

Tímto se ovšem právní kvalifikace jednání oznámených osob nevyčerpává. Podle § 153 odst. 2 až 5, tedy též skutkové podstaty v kvalifikovaných podobách, pak platí:

„(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 za stavu obrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně obrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek,

[...]

c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt, nebo

b) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 2 písm. b) těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 3 proto, že hrubě porušil zákony na ochranu veřejného zdraví.

(5) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt nejméně dvou osob proto, že hrubě porušil předpisy na ochranu veřejného zdraví.

Oznamovatel nezná přesně skutkový stav, ale z veřejně dostupných informací je zřejmé, že počátek skutku tkví v době, kdy byl vyhlášen nouzový stav. Zaměstnavatel měl nepochybně povědomí o šíření mezi zaměstnanci ještě v době trvání nouzového stavu a neučinil žádné dostačující opatření, které by tomu zabránilo. Jsou tedy důvody pro aplikaci odst. 2 písm. a).

Za současného stavu není oznamovateli známo, zda skutek vedl k nějaké těžké újmě na zdraví nebo smrti, byť doufá, že se tak nestalo a nestane. Pokud by tomu tak bylo, tak přicházejí v úvahu aplikace odst. 2 písm. c), popřípadě odst. 3.

Za současného stavu není oznamovateli známo zda součástí skutku je i ignorování některých mimořádných opatření podle zákona o veřejném zdraví, popřípadě konkrétních ustanovení zákona o veřejném zdraví, což by mohlo vést k aplikaci ust. odst. 4 či v kombinaci se smrtí více než dvou osob i odst. 5.

Uvedené ustanovení trestního zákoníku nepatří mezi ustanovení, pro které nelze stíhat právnické osoby. Je tedy možné zahájit úkony a vést trestní řízení zatím pouze ve vztahu k OKD, protože s ohledem na povahu věci jsou všechny shora uvedená jednání této společnosti přičitatelná.

Závěrem žádá oznamovatel, aby byl podle ust. § 158 odst. 2 trestního řádu vyrozuměn do jednoho měsíce o tom, jak bylo s jeho podáním naloženo. Pokud nebude ve lhůtě jednoho měsíce zjevné, jak bude s věcí naloženo, žádá oznamovatel o takové sdělení, až to bude zjevné.

Současně žádá, aby pro případ, že by věc byla odložena, a to i po lhůtě jednoho měsíce, aby oznamovatel byl o tom podle ust. § 159a odst. věty druhé vyrozuměn.

David Murphy, v. r.
Výkonný ředitel

Greenpeace Česká republika, z.s.
oznamovatel